

Hvorfor sank husene?

Østerbros Olufsvej er kendt for sine farvede huse, men også for sine skæve huse. En halv husrække er sunket ca. 25 cm i forhold til naboerne. Hvorfor? Den gængse teori er, at en å, der løb under husene, gjorde jordbunden blød. Måske er forklaringen en helt anden. En, der har at gøre med salpeter, spinat og sløset opfyldning af en lavning.

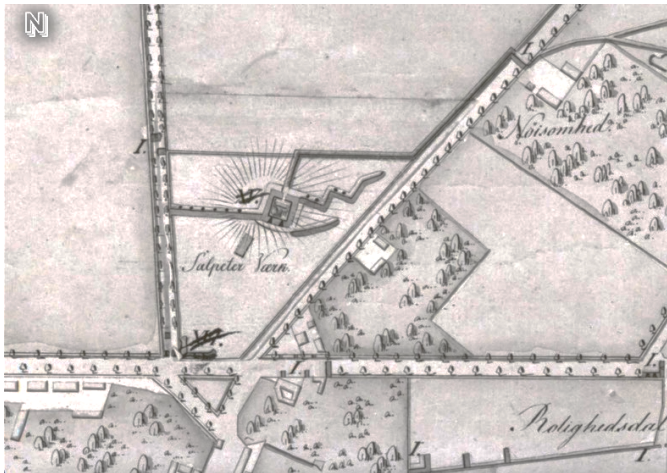

Her er et af de skæve huse på Olufsvej. Det er sunket 25 cm i den ene side - se hanebåndet (lige under tagrenden). Der har gennem de seneste små 150 år været mange reparationer på det hus for at få bygningsdelene til at hænge sammen og for ikke at blive skilt fra naboerne.

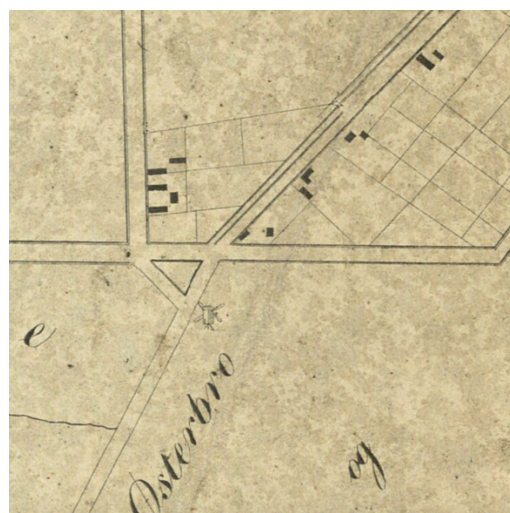
De næste huse har lagt sig solidarisk med det orange hus i det lave niveau, men enkelte af dem hælder faretruende ud over vejen. Tag det roligt, de er grundigt piloterede. Og for så vidt undergrunden holder, bliver de stående. Det lave niveau holder helt hen til nr. 16, så stiger husene igen 25 cm op. Se engang på vinduernes niveau på de to blå huse.

Hvorfor? Det er helt sikkert, at jorden er blød lige der, og at man i 1874, da husene blev bygget, ikke var klar over det. Siden da har man talt om en å, der løb der, men den er ikke lige at finde på gamle kort. Til gengæld kan man finde helt andre ting på de gamle kort. Se engang:

Kortet til venstre (fra Nationalmuseet) er udateret, men er fra den gang, der lå et salpeterværk - bygget i 1801 og revet ned igen efter 1807 - på trekantsmatriklen. Den lige linje mellem Øster Allé og Østerbrogade er IKKE Olufsvej, men en linje, der viser skellet for matrikel 135 (hele trekanten). Det ses mere tydeligt, når man sammenligner med det kolorerede kort til højre. Her er Brumleby's første bygninger tegnet ind (ca. 1855), og de ligger lige op ad matrikelgrænsen.

Gaden Olufsvej bliver altså til cirka der, hvor vejen ind til salpeterværket går - og fortsætter så i lavningen, hvor salpeterværket ligger. Man fremstiller salpeter ved at hælde vand over jord, der er blandet med dyremøg. Vandet bliver derefter kogt (sydet) og salpeteren er tilbage. Derfor giver det mening at placere værket lavt. Vandet skal hældes på ovenfra og fortsætte ud i opsamlingskar. Det mørkegrå "rør" (på kortet ovenfor til venstre) langs skellet og op ad Østerbrogade er højst sandsynligt grøfter eller vandkanaler. På et større udsnit af kortet kan man se, at kanalerne fortsætter til Øresund. De har måske sørget for vandforsyning til salpeterværket.

Kortet her til venstre (1840) er med for at vise, at lavninger beskrives med "stråler". Kortet til højre (1810) viser, at salpeterværket er blevet nedlagt, og matriklen delt op i marker eller folde. Vi ved, at Gartner Ohlsenovre fra den anden side af Østerbrogade ejer og dyrker jorden i årene op til 1846. Det giver rigtig

god mening, for jorden har været frugtbar med alt det dyremøg og jord, der var bragt til matriklen. For at lette dyrkningen er overfladen givetvis blevet jævnet, dvs., at lavningen er blevet fyldt op, ved at man spredte den jord og det dyremøg, der var, og derefter har man smidt forhåndenværende materiale oveni: kompost, byggeaffald, jord. God idé, når det gælder spinatdyrkning, men ikke så godt, når man skal bygge murstenshuse ovenpå.

Det her er kun en teori, men den støttes af, at husene kun falder/retter sig to steder, hvilket passer med en lavning, en sump, en sø - i hvert fald et afgrænset område med brinker.

Det med åen er også lidt mystisk, for åen optræder på et enkelt kort, men ikke på et eneste af de kort, der findes i det kongelige bibliotek. Endvidere er det mærkeligt, at byggeriet af Brumleby ikke har været påvirket af en å, et sumpområde eller andet naturlig skabt vådområde.

Tak til snedker Saaby-Jensen (O 6B) for at have påpeget brinkerne.

Kilder:

<https://tidsskrift.dk/historisktidsskrift/article/view/53879/72210>

<https://www.dengang.dk/artikler/2270>

natmus.dk, digitale samlinger

Det kongelige bibliotek/digitale samlinger/kort og atlas/